

**Міністерство освіти і науки України
Житомирський державний університет імені Івана Франка**

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
СУЧАСНОЇ ФІЛОСОФІЇ ТА НАУКИ:
ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ**

Збірник наукових праць
(За матеріалами VII Всеукраїнської
науково-теоретичної конференції
від 19 травня 2022 року)

Житомир – 2022

творів із порушенням принципів академічної доброчесності" : (Номер, дата реєстрації: 5461 від 05.05.2021). URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=5461&skl=10 (вільний; назва з екрану).

2. Про освіту: закон України від 05 вересня 2017 року № 2145-VIII / (Голос України від 27.09.2017, №178-179); [поточна редакція від 06.04.2022р.]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (вільний ; назва з екрану).

3. Лічман Т. Процедура розгляду справ про порушення стандартів академічної доброчесності (із використанням практик американських університетів) // Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / За заг. ред. Т. В. Фінікова, А. С. Артюхова, Київ: Видавництво "Таксон", 2016. С.151–169.

Тетяна Сорочинська,
*кандидат педагогічних наук, доцент кафедри філософії
Рівненський державний гуманітарний університет*

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ГУМАНІТАРНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В МІЖНАРОДНОМУ КОНТЕКСТІ

Однією з головних тенденцій світової політики є гуманізація міжнародного життя, тобто перехід до конструктивної взаємовигідної співпраці на основі нового мислення і моральних цінностей. Відсутність же у зовнішній політиці сучасної держави концептуалізації гуманітарного складника безумовно є перешкодою на цьому шляху. Тому, надважливим постає необхідність налагодження ефективного міжнародного співробітництва з урахуванням національних інтересів України, а також на протистоянні гуманітарній інтервенції. Слід наголосити на потребі об'єднання та узгодження освітнього, культурного, етнонаціонального, державно-конфесійного та інших напрямів державної політики в гуманітарній сфері.

Пині, в умовах військової агресії Росії українці своїми реальними діями довели спільноті європейських розвинутих країн, що завжди прагнули жити в демократичній, економічно розвиненій, соціально орієнтованій країні. Що утвердження демократичних цінностей, принципів громадянського суспільства, свободи слова та верховенства права, гуманітарної спрямованості політики держави є пріоритетом українського суспільства. І курс на європейську інтеграцію є домінантою внутрішньої та зовнішньої державної політики України.

З огляду на нинішній стан (війни), в якому перебуває Україна, Мінкультури реалізує практику захисту культурно-інформаційного простору країни шляхом впровадження низки заходів, а саме: зведення до мінімуму співпраці українців і росіян у мистецькій та спортивній сфері, заборона діяльності на нашій території усіх російських колективів, виконавців, акторів, спортсменів країни агресора та ін. Варто сказати про те, що ще до активної фази війни (яка розпочалася 24 лютого 2022 р.) впродовж попереднього року захисним санкціям було піддано 66 кінофільмів і телесеріалів російського виробництва. І цей процес триває [1]. Натомість значно активізувалося українське кіновиробництво, у тому числі із закордонними партнерами, що свідчить про входження українського кіно до європейського і світового культурного простору.

В останні роки значно зросло українське книговидавництво, зокрема видання літератури з гуманітарних питань, у тому числі україномовних перекладів праць відомих західних дослідників. Розповсюдження книжкової продукції відбувається за посередництва ринкових механізмів, які мають свою логіку і динаміку. Регуляція цих механізмів відповідно до потреб гуманітарної безпеки держави має стати складовою державної політики, проходити усвідомлено і спрямовано, із залученням потенціалу громадянського суспільства України [2].

В умовах війни поточні процеси декомунізації колективної історичної пам'яті та символічного простору України набули більш радикального характеру ніж у попередні роки, коли замість руйнування пам'ятників запроваджувалася практика їх демонтажу з метою переміщення до музеїв монументальної пропаганди (музеїв тоталітаризму), які мали бути створені в Києві та областях країни. Сьогодні масовим стало явище зміни назв вулиць, скверів, площ та провулків в усіх містах України, які носили назву російських чи радянських діячів.

У контексті означеної проблеми не можемо оминати і освітню сферу, головною подією якої в останні роки стало прийняття Закону "Про освіту", який започаткував ініційовану МОН реформу "Нової української школи". Закон стосується переважно формально-організаційних аспектів освітнього процесу (освітньої мережі, статусу освітніх закладів, часових рамок навчання, набору та розподілу навчальних дисциплін тощо). Серед основних нововведень: 1) перехід на 12-річний цикл повної середньої освіти, яка матиме три рівні: початкова освіта (1–4-й класи, початкова школа), базова (5–9-й класи), профільна освіта (10–12-й класи, ліцей або заклад професійної освіти). Третій рівень запроваджуватиметься в перспективі за умови створення

відповідної мережі та наявності належного фінансового забезпечення 12-річного навчання; 2) запровадження в освітній процес засад "школи компетентностей" (поінформованості, обізнаності, навичок пошуку і роботи з інформацією), партнерської педагогіки (співпраці школи і батьків), автономії вчителів (вони матимуть право самостійно готувати власні авторські програми, вибирати підручники, методи, стратегії і засоби навчання); 3) запровадження системи добровільної зовнішньої незалежної сертифікації вчителів, підвищення їхньої мінімальної тарифної ставки до чотирьох прожиткових мінімумів для працездатних громадян (поетапно до 2023 р.); 4) скасування атестації шкіл та перехід до нового механізму зовнішнього контролю якості освіти – інституційного аудиту, що здійснюватиметься органом, незалежним від закладів освіти та їх засновників, – Державною службою якості освіти України [3].

Для зміцнення позицій державної мови і подальшого протистояння впливу "руського мира" доцільно здійснювати реальну та сильну підтримку створення якісного україномовного культурного та інформаційного продукту, формування сучасної української нормативної (еталонної, літературної) мови, перекладацької діяльності, постійного підвищення професіоналізму корпусу носіїв культури – педагогів, вчителів, журналістів, митців та ін. [4].

Висновок: реалізація заходів щодо розвитку національної культури, захисту національного культурно-інформаційного простору, формування україноцентричної громадянської свідомості, обґрунтування цінності української державності та мови в останні роки стало пріоритетом державної політики України. Та не варто зменшувати увагу держави і суспільства до гуманітарних проблем. Залишається нагальною потреба у прийнятті закону України, який би об'єднував та узгоджував освітній, культурний, етнонаціональний, державно-конфесійний та інші напрями державної політики в гуманітарній сфері.

Література

1. Гуманітарна політика як мультиплікатор соціального капіталу Української Держави. Аналітична записка. Національний інститут стратегічних досліджень. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/gumanitarniy-rozvitok/gumanitarna-politika-yak-multiplikator-socialnogo-kapitalu> (дата звернення: 4.05.2022).

2. Актуальні проблеми ринку книжкової продукції в Україні в контексті завдань гуманітарної політики. Національний інститут стратегічних досліджень. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/gumanitarniy-rozvitok/aktualni-problemi-rinku-knizhkovoi-produkcii-v-ukraini-v> (дата звернення: 3.05.2022).

3. Нова українська школа. Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola> (дата звернення: 4.05.2022).

4. Керн Ф. Звіт експертів Ради Європи "Огляд культурної політики України". URL: http://195.78.68.75/mcu/control/publish/article?art_id=245250759 (дата звернення: 2.05.2022).

Наталія Хомутовська,
*співробітниця кафедри екології та охорони навколишнього середовища
біологічного факультету Варшавського університету, Польща*

ДИЛЕМА УКРАЇНСЬКОГО НАУКОВЦЯ В ЧАСИ ВІЙНИ: НАУКОВА КРИЗА ЧИ НОВІ МОЖЛИВОСТІ?

Війни, як свідчить історія, завжди були притаманні цивілізаціям, вони передували докорінним змінам, навіть еволюції, розвитку та становленню держав. Як соціально-політичне явище війна безпосередньо пов'язана з докорінною зміною характеру відносин між державами, народами, націями, класами і соціальними групами та переходом протиборчих сторін від застосування ненасильницьких форм і способів боротьби до прямого застосування зброї та інших насильницьких засобів для вирішення певних суспільно-політичних, економічних, ідеологічних, а також національних, релігійних, територіальних та інших протиріч [1; 2].

Цивілізація є динамічною системою з притаманними їй протиріччями й суперечностями, а тому уникнути конфліктів у вельми різноманітному світі навіть в теорії неможливо, а на практиці це зробити ще складніше. Війни, зазначають науковці, мають, як правило, політичне підґрунтя. Разом з тим вони змінюють життя абсолютно всіх прошарків, соціальних, релігійних та інших груп населення, навіть тих, які всіма силами намагалися бути поза політикою (наскільки це можливо) [3].

Ми хочемо звернути увагу на положення та значення вченого як представника однієї з найбільш впливових професійних груп сучасного суспільства. Метою статті є характеристики положення науковця в умовах війни, визначення проблем, з якими стикається вчений в умовах воєнного конфлікту.

Згідно із законодавством України, вчений – це фізична особа, яка має повну вищу освіту та проводить фундаментальні й прикладні наукові дослідження, отримує наукові та науково-технічні результати